

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

ชื่อหลักสูตร การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่
จำนวน ๔๐ ชั่วโมง

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

จากการมุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนทุกช่วงวัย “สกร.เพื่อประชาชน” โดยการจัดการเรียนวิชาชีพพระยาสัณห์ให้กับประชาชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน บริบทของพื้นที่ จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนหรือกลุ่มผู้สูงอายุ และการพัฒนาทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันยุคดิจิทัล ที่จะต้อง “จับต้องได้ส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอาชีพเพื่อการมีงานทำ Reskill Upskill” และออกไปรับรองตามความรู้ความสามารถ Reskill คือการสร้างทักษะใหม่ที่เป็นในการทำงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการขณะที่ Upskill คือ การพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้น การเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ประชาชนใช้เวลาว่างหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร โดยการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ การทอผ้าไหม การทอผ้าคลุมไหล่ย้อมสีจากธรรมชาติ เพื่อรองรับการเติบโตในอนาคตสามารถสร้างรายได้ สามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมการขายออนไลน์รองรับตลาดที่กว้างขึ้นให้กับกลุ่มวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ อำเภอนาดูน ได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานสนองกับนโยบายและภารกิจเร่งด่วน ดังกล่าว ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพพระยาสัณห์ตามความสนใจของกลุ่มเป้าหมายประชาชนในพื้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพพระยาสัณห์ให้กับประชาชนทั่วไปตามความสนใจ เพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข และเป็นการสร้างอาชีพให้เกิดความมั่นคงต่อไป

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

ความเป็นมา	๑
จุดประสงค์การเรียนรู้	๒
เป้าหมาย	๒
ระยะเวลา	๒
เนื้อหาหลักสูตร	๒
การจัดการเรียนรู้	๓
สื่อการเรียนรู้	๓
การวัดและประเมินผล	๓
การจบหลักสูตร	๓
เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร	๓
การเทียบโอน	๔
โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	๕
แบบทดสอบก่อนเรียน	๙
ใบความรู้	๑๑
แบบประเมินผลงานผู้เรียน	๑๗
แบบทดสอบหลังเรียน	๑๘

หลักสูตร การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ จำนวน ๔๐ ชั่วโมง กลุ่มอาชีพ ความคิดสร้างสรรค์

ความเป็นมา

การจักสานจากไม้ไผ่มีทำกันมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย โดยอาศัยไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ทั่วไปในป่าเมืองไทยซึ่ง มีอยู่ประมาณ ๑๐๐ ชนิด แต่ที่นิยมนำมาจักสานกัน ได้แก่ ไม้ไผ่ใหญ่ ที่คนนิยมนำมาปลูกไว้รอบ ๆ หมู่บ้าน เพื่อใช้หน่อเป็นอาหารและใช้ลำต้นมาดัดแปลงทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นภายในครอบครัวเช่น ตะกร้า ชะลอม กระออม กระดัง ตะแกรง กระเชอ ลอบ ไซ กระติบข้าว หวด หรือมวนหนึ่งข้าว ครุ เป็นต้น เครื่องใช้ ต่าง ๆ ที่กล่าวมา ข้างต้นในสมัยก่อนนิยมทำใช้กันเองภายในครอบครัว ตามความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและ การจักสานแต่ละอย่างมีกรรมวิธีที่แตกต่างกัน ยากบ้างง่ายบ้าง ดังนั้นแต่ละคนจึงมีความถนัดในการทำไม้ เหมือนกัน จึงได้เกิดมีการผลิตเพื่อแลกเปลี่ยนกันขึ้น พอมาช่วงหลัง ๆ ไม้ไผ่หายากขึ้น และคนมีงานอื่นทำที่มี รายได้ดีกว่าก็หันไปทำงานอย่างอื่นแทนจึงยังคงเหลืออยู่เพียงบางคนหรือบางกลุ่มเท่านั้นที่มีความถนัดทาง จักสานเป็นพิเศษหันมายึดอาชีพทางการจักสานเป็นอาชีพหลัก บางคนก็ยึดเป็นอาชีพรองจากการทำไร่นา ทำนา โดยอาศัยทำในเวลาว่าง ตอนเย็นหรือกลางคืนที่กลับ จากไร่นาแล้ว เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกทาง หนึ่ง การจักสานจากไม้ไผ่นั้นสามารถ นำมาดัดแปลงทำเครื่องใช้ได้หลายอย่าง ดังที่กล่าวมาแล้ว สาเหตุสำคัญ ที่นิยมนำเอาไม้ไผ่มา จักสานก็เพราะว่าไม้ไผ่หาง่าย ไม้แปรรูปได้ง่ายมีความเหนียวสามารถจักเหลา แต่ง ได้ หลายขนาด ง่ายแก่การตัด แต่ง ง่ายต่อการนำมาประกอบกันเป็นรูปทรงตามที่ต้องการ

โดยยึดหลักการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เน้นชุมชนเป็นฐาน จัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และประสบการณ์ในประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ไปปรับใช้และพัฒนาอาชีพให้มีอยู่มีกิน มีความเข้มแข็ง และมั่นคงในการ ประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

หลักการของหลักสูตร

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำ กำหนดหลักการไว้ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการให้สอดคล้องกับศักยภาพด้านต่างๆ ห้าด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละประเทศ ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่และศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่

๒. มุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีงานทำอย่างมีคุณภาพทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง และเป็นบุคคลที่มีวินัยเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

๓. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

๔. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบอาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอาชีพส่งเสริมให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เข้าสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๕. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอน ความรู้และประสบการณ์เข้าสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๖. เพื่อพัฒนาให้ประชาชนเกิดความรู้และทักษะอาชีพสามารถนำไปประกอบอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมได้

๗. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะรวมทั้งความคิด สร้างสรรค์ในการประดิษฐ์การจักสานไม้ไผ่

๘. เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

๙. เพื่อให้ประชาชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในลักษณะการรวมกลุ่มเป็นการร่วมกันคิดร่วมกันทำ และร่วมกันพัฒนาก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน

จุดหมาย

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเลือกประเภทของไม้ไผ่มาใช้ในการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้

๒. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการจักสาน เป็นความรู้ในการสร้างอาชีพได้

๓. เพื่อให้ผู้เรียนได้นำวัสดุจากธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

๑. ผู้ที่ไม่มีอาชีพ

๒. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ

๓. ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ

ระยะเวลา

ใช้เวลาเรียนทั้งหมด ๔๐ ชั่วโมง

ภาคทฤษฎี ๑๐ ชั่วโมง

ภาคปฏิบัติ ๓๐ ชั่วโมง

การจัดกระบวนการเรียนรู้

วิธีจัดกระบวนการเรียนรู้ ใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ภูมิปัญญา
๒. การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้
๓. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
๔. การฝึกปฏิบัติจริง

หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบ่งเป็น ๓ ระยะ

ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร

(เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร)

ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ การจักสานไม้ไผ่ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง

ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ - ๕ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร

(เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)

สื่อการเรียนรู้

๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร
๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ
๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน
๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ
๕. รูปภาพประกอบ
๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

การวัดผลประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย

๑. การประเมินระหว่างเรียนและเมื่อจบหลักสูตร
๒. ประเมินระหว่างเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด

การจบหลักสูตร

๑. มีเวลาเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๒. มีผลการประเมินตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐
๓. มีผลงานที่มีคุณภาพ

เอกสารหลักฐานการศึกษา

๑. หลักฐานการประเมินผล
๒. ทะเบียนคุมวุฒิบัตร
๓. วุฒิบัตรการศึกษา ออกโดยสถานศึกษา

การเทียบโอน

ผู้เรียนที่จบหลักสูตรสามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนรู้กับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในสาระการประกอบอาชีพวิชาเลือกที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการ จักสาน ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	เพื่อให้ผู้เรียน เห็นความสำคัญของการ ประกอบอาชีพ การจักสาน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	ความสำคัญใน การ ประกอบอาชีพ การจักสาน ไม้ไผ่	๑.ศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร/ภูมิปัญญา ๒.การศึกษาดูงานจาก แหล่งเรียนรู้ ๓.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔.การฝึกปฏิบัติจริง	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร ๒. เอกสาร ประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของ ชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. การประเมินระหว่างเรียนและเมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่างเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด	๓๐ นาที	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการ จักสาน ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	เพื่อให้ผู้เรียนมี ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการ ประกอบอาชีพ	แนวโน้ม ความเป็นไปได้ในการ ประกอบอาชีพจักสาน ไม้ไผ่	๑.ศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร/ภูมิปัญญา ๒.การศึกษาดูงานจาก แหล่งเรียนรู้ ๓.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔.การฝึกปฏิบัติจริง	๑. สื่อบุคคล ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร ๒. เอกสาร ประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของ ชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. การประเมินระหว่าง เรียนและเมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่างเรียน จากการปฏิบัติกิจกรรม ตามที่กำหนด	๓๐ นาที	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการ จักสาน ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	- เพื่อให้ผู้เรียนได้ ศึกษา แหล่งเรียนรู้ การ ประกอบอาชีพ การจัก สานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ - เพื่อให้ผู้เรียน ทราบถึง การ พัฒนาการประกอบ อาชีพ การจักสาน ผลิต ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	- แหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับการ ประกอบอาชีพจักสานไม้ไผ่ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศที่เกี่ยวข้อง	๑.ศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร/ภูมิปัญญา ๒.การศึกษาดูงานจาก แหล่งเรียนรู้ ๓.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔.การฝึกปฏิบัติจริง	๑. สื่อบุคคล ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร ๒. เอกสาร ประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของ ชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. การประเมินระหว่าง เรียนและเมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่างเรียน จากการปฏิบัติกิจกรรม ตามที่กำหนด	๒ ช.ม.	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
- ประโยชน์ ของการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	- เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักประโยชน์ของไม้ไผ่ ในการประกอบ อาชีพจักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	- ประโยชน์ของไม้ไผ่ในการประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔. การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑.ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ภูมิปัญญา ๒.การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ ๓.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔.การฝึกปฏิบัติจริง	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๓๐ นาที	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
- ประเภทของ การจักสาน ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	- เพื่อให้ผู้เรียนทราบประเภทของจักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	ประเภทของการ จักสาน - กระติบข้าวเหนียว - ตะกร้า - ไซตักปลา - ของใส่ปลา	๓. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔. การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑.ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ภูมิปัญญา ๒.การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ ๓.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔.การฝึกปฏิบัติจริง	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑ ช.ม.	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
- ขั้นตอนใน การเตรียม อุปกรณ์	- เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	ขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์ - กระติบข้าวเหนียว - ตะกร้า - โซตักปลา - ของใส่ปลา	๓. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔. การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับ วิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑.ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ภูมิปัญญา ๒.การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ ๓.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔.การฝึกปฏิบัติจริง	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้ และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑ ชม.	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
วิธีการจักสานผลิตภัณฑ์ ไม้ไผ่	๑. เพื่อให้ผู้เรียนทราบ ถึงวิธีการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	๑.วิธีการจักสาน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ -การจักสานผลิตภัณฑ์กระติบข้าวเหนียว -การจักสานผลิตภัณฑ์จักสานตระกร้า -การจักสานผลิตภัณฑ์จักสานไซ -การจักสานผลิตภัณฑ์จักสานข้องใส่ปลา	การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. การประเมินระหว่างเรียนและเมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่างเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด		๓๐ ช.ม.

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	- บอกองค์ประกอบในการประกอบอาชีพได้	การบริหารจัดการในการ ประกอบอาชีพ องค์ประกอบของการประกอบอาชีพ - เวลา - แรงงาน - เงิน - แหล่งวัตถุดิบ - แหล่งจัดจำหน่าย	การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. การประเมินระหว่างเรียนและเมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่างเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด	๑ ช.ม.	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	.-บอกวิธีการเพิ่มมูลค่า งานจักสานไม้ไผ่ได้	การจัดการอาชีพ - ผลิตภัณฑ์ - ราคา - การจัดจำหน่าย - และการส่งเสริม การตลาด	การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ จริงตามโครงสร้าง หลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับ วิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วย ตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษา ทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริง ตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. การประเมินระหว่างเรียนและเมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่างเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด	๓๐ นาที	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	- คำนวณราคาจำหน่าย งานจักสานไม้ไผ่ได้ - ระบุช่องทางการจัดจำหน่ายงานจักสานไม้ไผ่	การบริหารจัดการในการ ประกอบอาชีพ ๔.๑. องค์ประกอบการประกอบอาชีพ - เวลา - แรงงาน - ทุน - แหล่งวัตถุดิบ - แหล่งจัดจำหน่าย ๔.๒. การจัดการอาชีพ - ผลิตภัณฑ์ - ราคา - การจัดจำหน่าย - และการส่งเสริม การตลาด ๔.๓. การจัดทำบัญชี รายรับ - รายจ่าย ๔.๔. คุณลักษณะของผู้ ประกอบธุรกิจที่ดี	การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. การประเมินระหว่างเรียนและเมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่างเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด	๑ ช.ม.	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	- บอกวิธีการส่งเสริมการจำหน่ายงานจักสานไม้ไผ่	การจัดการอาชีพ - ผลิตภัณฑ์ - ราคา - การจัดจำหน่าย - และการส่งเสริม การตลาด	การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. การประเมินระหว่างเรียนและเมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่างเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด	๓๐ นาที	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	จัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ได้	การทำจัดทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย	การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. การประเมินระหว่างเรียนและเมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่างเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด	๑ ช.ม.	

โครงสร้างหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	บอกคุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจที่ดีได้	- คุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจที่ดี	การฝึกปฏิบัติจริง หมายเหตุ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่ ๑ เรื่องที่ ๑ - ๓ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ ร่วมกับวิทยากร) ระยะที่ ๒ เรื่องที่ ๓ ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ ๓ เรื่องที่ ๔ ศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงตามโครงสร้างหลักสูตร (เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร)	๑. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้และวิทยากร ๒. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หนังสือ ตำรา ใบงาน ใบความรู้ แผ่นพับ ๓. ตัวอย่างของชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ๕. รูปภาพประกอบ ๖. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. การประเมินระหว่างเรียนและเมื่อจบหลักสูตร ๒. ประเมินระหว่างเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด	๓๐ นาที	

แบบทดสอบก่อนเรียน

๑. เครื่องจักสาน มีความหมายตรงกับข้อใด
 - ก. ของใช้ทำจากเครื่องเงิน
 - ข. ของใช้ทำจากวัสดุที่เป็นเส้น
 - ค. ของใช้ทำจากวัสดุสังเคราะห์
 - ง. ของใช้ทำจากไม้ไผ่และหวาย
๒. การเรียนรู้การจักสานในอดีตส่วนใหญ่เรียนด้วยวิธีใด
 - ก. โดยถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
 - ข. โรงเรียนเปิดสอนการจักสาน
 - ค. เรียนโดยมีวิทยากรมาให้ความรู้
 - ง. ผู้นำชุมชนรับการอบรมและมาถ่ายทอด
๓. การประดิษฐ์ของใช้มุ่งเน้นข้อใดเป็นสำคัญ
 - ก. สวยงาม
 - ข. ประโยชน์ใช้สอย
 - ค. รูปแบบแปลกใหม่
 - ง. สามารถนำไปวางจำหน่ายได้
๔. ไม้ไผ่ชนิดใดที่นิยมนำมาทำ เครื่องจักสานทั้งหมด
 - ก. ไผ่เหี้ยะ, ไผ่ไร่, ไผ่สีสุก
 - ข. ไผ่รวก, ไผ่รวก, ไผ่บง
 - ค. ไผ่ข้าวหลาม, ไผ่ตง, ไผ่ไร่
 - ง. ไผ่ข้าวหลาม, ไผ่บง, ไผ่เหี้ยะ
๕. ปัจจุบันเท่าที่มีการสำรวจชนิดของไม้ในประเทศไทย พบว่ามีไม้ไผ่อยู่ประมาณ ๑๒ สกุล ซึ่งแยกออกเป็นกี่ชนิด
 - ก. ๔๑ ชนิด
 - ข. ๔๒ ชนิด
 - ค. ๔๓ ชนิด
 - ง. ๔๔ ชนิด
๖. ข้อใดเป็นการสานลายพื้นฐาน
 - ก. ลายเฉลว
 - ข. ลายยกดอก
 - ค. ลายตีกระจาย
 - ง. ลายขัดธรรมดา

๗. วัตถุประสงค์หลักที่ใช้ในการจัดการสวนไม้ไผ่คืออะไร
- ก. พลาสติก
 - ข. ไม้ไผ่
 - ค. กระดาษ
 - ง. โลหะ
๘. กระบวนการใดที่สำคัญที่สุดก่อนเริ่มการจัดการสวนไม้ไผ่
- ก. การออกแบบลวดลาย
 - ข. การตัดไม้ไผ่
 - ค. การแช่น้ำไม้ไผ่
 - ง. การขัดไม้ไผ่
๙. การจัดการสวนไม้ไผ่ในภูมิภาคใดของประเทศไทยที่เป็นที่รู้จักมากที่สุด
- ก. ภาคเหนือ
 - ข. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - ค. ภาคกลาง
 - ง. ภาคใต้
๑๐. ลักษณะของไม้ไผ่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการคืออะไร
- ก. หยาบและแข็ง
 - ข. บางและยืดหยุ่น
 - ค. หยาบและยืดหยุ่น
 - ง. บางและแข็ง

ใบความรู้

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

ความสำคัญใน การประกอบอาชีพ การจักสานไม้ไผ่

งานจักสานไม้ไผ่ เกิดขึ้นโดยการใช้ไม้ไผ่นำมาจัก ผ่า ฉีก ให้เป็นเส้นบาง ๆ แล้วนำมาขัด สาน สอด ไขว้ ขึ้นโครงเป็นรูปทรง ทำเป็นภาชนะ เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ จัดเป็นงานศิลปหัตถกรรม และหัตถกรรม พื้นบ้านที่มีความผูกพันและอยู่คู่กับวิถีชีวิตของ คนไทยมาอย่างยาวนาน แสดงได้ถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญา บรรพบุรุษ มีการสืบทอดกันมาแต่โบราณ มีอยู่ในทุกภาคของ ประเทศ ด้วยเป็นทั้งหัตถกรรมที่เป็นของใช้ในในครัวเรือนและ ชีวิตประจำวันจนถึงเป็นอาชีพที่เป็นแหล่งรายได้อีกด้วย การสร้างสรรค์งานจักสานไม้ไผ่ต้องใช้ทั้งภูมิปัญญา ความประณีต ความละเอียดอ่อน และทักษะฝีมือเชิงช่าง ตั้งแต่ การรู้จักคุณสมบัติของไม้ไผ่แต่ละชนิดที่มีความเหมาะสมกับ การนำมาใช้ประโยชน์ในการจักสาน การเตรียมเส้นเพื่อการสาน ที่เหมาะสมกับการสานผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด แต่ละรูปแบบ และที่สำคัญคือการสานขึ้นรูปจนสำเร็จเป็นผลิตภัณฑ์เครื่อง จักสานไม้ไผ่ที่นำไปประโยชน์ใช้สอยตามที่ต้องการ งาน หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ จึงยังคงเป็นงานหัตถกรรม พื้นบ้านที่ ยังคงมีการสืบทอดต่อกันมา นับจากอดีตกาลจนถึงปัจจุบัน

งานจักสานไม้ไผ่ เอกลักษณะที่สะท้อน ภูมิปัญญาและทักษะเชิงช่าง

ไม้ไผ่ คือวัตถุดิบหลักในการสร้างงานหัตถกรรมจักสาน ไม้ไผ่ และไม้ไผ่ที่ใช้เพื่อการสร้างเป็นงานหัตถกรรมนั้นมีด้วยกัน หลายชนิด ด้วยเพราะคุณสมบัติของไม้แต่ละประเภท อาจจะมี ความเหมาะสมกับงานหัตถกรรมแตกต่างกัน จึงต้องเลือกใช้ชนิดไม้ ให้เหมาะสม เช่น ไม้ไผ่ที่นิยมใช้ทำเครื่องจักสานมากที่สุด คือ ไม้สีสุก ซึ่งเป็นไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ตามพื้นราบมีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ไม้ไผ่ที่นำมาใช้สำหรับการทำงานหัตถกรรมจักสาน จะต้อง เป็นไม้ที่มีอายุไม่น้อยกว่า 2 ปี ต้องเลือกพันธุ์ไม้ที่สามารถ ยึดหยุ่นได้ดี ลำต้นมีความยาว เมื่อเวลานำมาชักเลียดจะได้ เส้นตอกที่ยาว

ภูมิปัญญาในการทำงานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ทั่วไป จะมีขั้นตอนและวิธีการผลิต ของงานหัตถกรรมที่เหมือน หรือ แตกต่างกันไปตามรูปแบบ รูปทรง องค์ความรู้ภูมิปัญญาและ ทักษะฝีมือของช่างที่สั่งสมมาแต่ โดยปกติจะมีกระบวนการ ขั้นตอนในการทำที่คล้ายคลึงกันในแถบทุกภาคในประเทศไทย การเตรียมวัตถุดิบเพื่อการสานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ก็ถือเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความรู้หรือภูมิปัญญาในการเตรียม วัตถุดิบเพื่อให้ได้วัตถุดิบมีคุณภาพ ไม่เป็นมอด ไม่ขึ้นรา ได้เส้นตอกที่มีขนาดสม่ำเสมอตามที่ต้องการ และมีสีสวยงาม และมีลวดลายที่เหมาะสมกับชิ้นงาน การเพิ่มเติมความสวยงาม และความคงทนให้กับชิ้นงาน รวมทั้ง การมีคิดค้น พัฒนาหาเทคนิค วิธีการป้องกันมอดและแมลงของผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานด้วย การรมควันที่สามารถทำให้เครื่องจักสานมีผิวแห้งสนิทไม่ขึ้นรา ไม้ไผ่ที่นำมาใช้ทำงานจักสานนั้น จะนิยมนำไม้ไผ่ที่ได้ มาแช่น้ำทิ้งไว้ 7 ถึง 10 วันเพื่อป้องกันแมลง และบางครั้ง ใช้กรรมวิธีการตากแห้งเพื่อช่วยสกัดน้ำมันไผ่ออกเป็น การ สร้างความคงทน แข็งแรง และความสวยงามให้ไม้ไผ่ยิ่งขึ้น

การสานให้เป็นรูปร่าง รูปทรง และมีลวดลายที่เหมาะสม สัมกับชิ้นงานจักสานนั้น จะประกอบด้วย 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนก้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเครื่องจักสาน เพราะมัก เป็นจุดเริ่มต้นของการสาน เพราะลักษณะก้นจะส่งผลถึงรูปทรง ที่จะสร้างต่อไป ดังนั้นส่วนก้นจะต้องมีโครงสร้างที่แข็งแรง เหมาะสมสัมพันธ์กับลวดลายและรูปทรงของเครื่องจักสาน ส่วนกลาง เป็นส่วนผนังของภาชนะ อาจมีลักษณะเป็นผนัง ที่ทึบหรือโปร่ง เป็นตาถี่แล้วแต่หน้าที่และประโยชน์ใช้สอยของ ภาชนะนั้น ๆ ส่วนกลางของเครื่องจักสานจะเป็นส่วนสำคัญเพราะ เป็นส่วน ที่จะรับน้ำหนักจากการบรรจุ ซึ่งถ้าหากได้รับการสานดีก็ สามารถรับน้ำหนักและทนทานจากแรงกดและแรงดึงจากภายในได้ ส่วนปาก จะเป็นส่วนสำเร็จของเครื่องจักสาน โดยส่วน นี้จะต้องสัมพันธ์กับรูปทรงและประโยชน์ใช้สอย ซึ่งโครงสร้าง ส่วนปากหรือขอบของเครื่องจักสานจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยบังคับให้เครื่องจักสานคงรูปอยู่ได้ การสร้างงานจักสานนอกจากต้องใช้ความประณีต พิถีพิถัน ในการสานแล้ว สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือลวดลายของงาน จักสานนั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างมูลค่าให้กับงานจักสาน แต่ละชิ้น โดยลายสานทั่วไป คือ ลายขัด และลายสอง เป็นลาย เริ่มแรกเมื่อผู้สานเริ่มหัดสานงาน จากนั้นจึงมีการพัฒนาลวดลาย ขึ้นจากลายดั้งเดิม เช่น ลายลอนน้ำลายดีหล่ม เป็นต้น

การจัก “ตอก” ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนของการเตรียมวัสดุใน การทำเครื่องจักสานขั้นแรกเป็นงานที่ยังคงทำด้วยฝีมือ การ จักตอกเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาบรรพบุรุษและเทคนิคที่ช่างต้อง เรียนรู้ การกดมิดให้ผ่านเนื้อไม้และผิวไม้ไผ่ให้ได้เส้นตอกที่หนา หรือบางเท่ากันตลอดนั้น ช่างที่มีฝีมือดีจะจักตอกด้วยความ ชำนาญ และได้เส้นตอกที่มีความหนา หรือบางที่สม่ำเสมอ ตลอดทั้งเส้น ช่างจักตอกจึงเป็นอีกหนึ่งที่มีความสำคัญ และส่วนใหญ่ ก็จะเป็นผู้สูงอายุที่มีความชำนาญในการจัดตอก

ลวดลายถือเป็นองค์ประกอบของงานหัตถกรรมจักสาน ที่มีความสำคัญ

สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้ ลายพื้นฐาน หรือที่เรียกว่า ลายแม่บท มีกฎเกณฑ์ตายตัว เช่นลายขัด ลายสอง ลายสาม ลายตาหลิ่ว ลายขอ ลายบองหยอง ลายพัฒนา คือลายที่พัฒนามาจากลายพื้นฐาน ตัวอย่างเช่นลายบ้า ลายดีด้น ลายเฉลาเกล็ดเต่า ลายดอกขิง ลายดีหล่ม ลายประดิษฐ์ เป็นลายที่สานขึ้นตามความนึกคิดของ ตัวผู้สานเอง ตัวอย่างเช่น ลายขัดตาหมากรุก ลายขัดตาแยง ลายเฉลว ลายขัดดอกคู่ ลายขัดโครงหวาย ลายสอง ลายสาม ลายตาหลิ่ว ซึ่งลวดลายต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นในการสร้างงาน หัตถกรรมจักสานผู้ผลิตจะมีความรู้หรือภูมิปัญญาในการสาน ลายที่เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย ลายที่ได้รับความนิยม และมีชื่อเสียงมากในปัจจุบันก็คือลายดอกพิกุล ซึ่งแยกออกมาเป็น ลายดอกจอกดอกแทน ลายดาวล้อมเดือน ลายแววมยุรา ลายดาวกระจาย และลาย พิกุลร่วง รวมถึงลายตาแฉลว ซึ่งเป็นลายที่พัฒนามาจาก เพอร์นิเจอร์ต่าง ๆ เนื่องจากลำต้นมีเนื้อไม้ที่แข็งแรง ทนทาน ไม้ไร่ พบมากในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย สามารถพบได้ทั่วไปทั่วทุกภาค นิยมใช้ทำด้ามไม้กวาด ทำไม้เท้า ทำรั้วบ้าน ทำค้ำผักต่าง ๆ และเนื่องจากมีเนื้อต้นคล้ายหวาย จึงสามารถนำมาตัดให้โค้งงอได้ เหมาะสำหรับทำเก้าอี้ และ เพอร์นิเจอร์รูปแบบต่าง ๆ ไม้ผาก พบทางภาคใต้ และจังหวัดกาญจนบุรี นิยมนำลำต้นใช้ทำแข่งใส่ถ่าน เครื่องใช้ในครัวเรือน ไม้ข้าวหลามหรือไม้กาบแดง พบมากทางภาคเหนือ ตอนเหนือของจังหวัดกาญจนบุรี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางส่วน นิยมนำลำต้นใช้ทำกระบอกล้างข้าวหลาม เครื่องจักสานต่าง ๆ ไม้เหี้ยะ พบทางภาคเหนือ นิยมนำลำต้นใช้ในการทำโครงสร้างอาคารบ้านเรือน และเครื่องจักสานต่าง ๆ ไม้หก หรือไม้พลใหญ่ พบทางภาคเหนือ และจังหวัด กาญจนบุรี นิยมนำลำต้นใช้ในการก่อสร้างชั่วคราว ทำกระดาดและเครื่องจักสาน ไม้บงดำ พบมากในบริเวณภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมนำลำต้นใช้ทำเสื่อรำแพน เครื่องจักสาน เครื่องเรือน ทำก้านร่ม ไม้บง พบขึ้นปะปนอยู่กับพันธุ์ไม้ชนิดอื่น ๆ ในป่าเบญจพรรณ ทางภาคเหนือและภาคกลาง นิยมนำลำต้นไปใช้ ประโยชน์เพื่อการก่อสร้าง และงานจักสาน

กรรมวิธีการจักสานไม้ไผ่

รูปแบบของกรรมวิธีการผลิตและรูปแบบสินค้าถูก ปรับให้สอดคล้องตามความต้องการกลุ่มลูกค้า และผู้ใช้งาน มากขึ้น การผลิตงานหัตถกรรมจักสานของชาวบ้านในอดีต สามารถผลิตได้แบบเบ็ดเสร็จทั้งกระบวนการ ตามความ ชำนาญเฉพาะตน ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ การทำโครงสร้าง การจักดอก การสาน และการประกอบขึ้นเป็นงานที่สมบูรณ์

วัสดุ / อุปกรณ์การจักสานไม้ไผ่

เครื่องมือในการผลิตหัตถกรรมจักสาน มีการใช้สืบทอดกันมาแต่โบราณ มีการเปลี่ยนแปลงวัสดุ รูปแบบ บ้างตาม ความต้องการของช่างและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบด้วย

- ไม้ไผ่ อาทิ ไผ่สีสุก ไผ่ซาง ไผ่บาง ไผ่ตง หรือ ไผ่รวล
- มีดอีโต้ สำหรับผ่าไม้ไผ่ มีดสำหรับจักตอก
- มีดสำหรับเหลาขอบ
- กรรไกร
- กาว
- ค้อน
- ตั้วหนีบ
- พิมพ์สำหรับขึ้นโครงต่าง ๆ
- ตะปู

ขั้นตอนการจักสาน

เริ่มต้นจากการนำไม้ไผ่รวลไปตากแดด 4-5 วัน นำมา ขูดผิวชั้นนอกออกจนเห็นผิวชั้นใน นำมาต้มให้เดือด ประมาณ ครึ่งชั่วโมง เพื่อให้ไม้ไผ่มีความเหนียว นำตากแดดให้แห้ง ประมาณ 1 สัปดาห์ จากนั้นนำมาผ่าเป็นซี่ และจักตอกตามขนาด ที่ต้องการ นำมาซักเลือดให้เส้นตอกเรียบเสมอกันทุกเส้น นำตอกขนาดที่ต้องการมาขึ้น โครงบนพิมพ์ ขึ้นตามรูป ที่ต้องการ เช่นตะกร้าทรงเหลี่ยม ทรงกลม สานเป็นลวดลาย ตามที่ต้องการโดยรอบ พิมพ์ หากตอกที่สานนั้นแห้งไปให้นำไป จุ่มน้ำเพื่อให้ตอกเกิดความเหนียวทำให้สานง่าย เมื่อสานจนรอบพิมพ์ แล้วให้นำงานออกจากพิมพ์ หาก สานงานพวกตะกร้าจะต้องนำไปใส่ซี่ในอีก 1 ชั้น ตัดเก็บขอบ ให้เรียบร้อย และนำไปเข้าขอบ นำไม้ไผ่มาผ่าเป็นเส้นยาวความกว้างประมาณครึ่งนิ้ว แชน้ำทิ้งไว้ 1 คืนเพื่อให้นิ่ม แล้วนำมา ตัดใส่พิมพ์ตามขอบของงาน ใช้คลิปหนีบหนีบทิ้งไว้ 1-2 วัน และนำไปติดบนชิ้นงานด้วยกาวร้อน หากเป็นงาน ประเภทกระเป๋าจำเป็นที่จะต้องมีการอัด กันกระเป๋ โดยนำไม้ที่สานไว้แล้วเป็นรูปทรงตามที่ต้องการ ติด กาวร้อนและอัดขอบให้เรียบร้อย งานบางชิ้นที่ต้องการติด หูกระเป๋ให้นำตะปูมาตอกหูกระเป๋ให้ติดกับตัว งาน เก็บรายละเอียดงานให้เรียบร้อย และนำไปตากแดดให้แห้ง นำไปชุบน้ำมันวานิช ผสมกับน้ำมันสนเพื่อให้ ขึ้นเงา สวยงาม เพื่อป้องกันการขึ้นรา ทำให้ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นมี ความคงทน สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน

การสานกระติบข้าว

1. จักรตอกให้เป็นแผ่นเล็กบางๆ

2 เหลาตอกให้เรียบเนียน

3 นำตอกมาตากแดด

4 เริ่มสานเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวพอที่จะทำโค้งเข้าหากัน

5 นำโค้งเข้าหากันแล้วสานเป็นวงกลม

6 นำก้านตาลมาเหลาให้เป็นวงกลมเล็กแล้วนำมาโค้งใส่ก้อกระติบข้าว

7 สานในแต่ละส่วนเสร็จก็นำมาประกอบกัน

8 กระติบข้าวเสร็จสมบูรณ์

การคำนวณ ต้นทุน ราคา สินค้า

๑. วิธีหาราคาต้นทุนรวมทั้งหมด

$$\frac{\text{ปริมาณที่ใช้} \times \text{ราคา}}{\text{ปริมาณทั้งหมด}} = \text{ทุน}$$

๒. วิธีหาต้นทุนจริงของวัตถุดิบ / ชิ้น

การที่เราจะรู้ว่าต้นทุนจริงของส่วนผสมเราเป็นเท่าไร เราต้องเอาราคาวัตถุดิบทั้งหมดที่เราใช้ในการทำเมนูนี้หารกับจำนวนเมนูเค้กหรือเบเกอรี่ของเราที่ทำออกมาว่าได้กี่ชิ้น

$$\frac{\text{ต้นทุนรวมทั้งหมด}}{\text{จำนวนชิ้นที่ได้}} = \text{ต้นทุนต่อชิ้น}$$

๓. วิธีคิดราคาขาย / ชิ้น

หลังจากที่เราได้ราคาต้นทุนมาแล้วเราพักไว้ก่อน ให้เรามาคิดเล่นๆ กันว่าเราอยากได้กำไรกี่เปอร์เซ็นต์จากราคาต้นทุน แล้วให้เราเอาเปอร์เซ็นต์กำไร คูณ กับต้นทุนรวมต่อชิ้น หาร หนึ่งร้อย แล้วเอาค่าที่ได้มาบวกกับต้นทุนรวมเมื่อสักครู่นี้ที่เราพักไว้ ตามสมการด้านล่างนี้เลย

$$\text{ราคาขายต่อชิ้น} = \frac{\text{ต้นทุนรวมต่อชิ้น} + (\% \text{ กำไรที่ต้องการ}) \times \text{ต้นทุนรวมต่อชิ้น}}{100}$$

สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ในแต่ละวันของครัวเรือนเป้าหมาย
เดือน.....พ.ศ.....

วันที่	รายการ	รายรับ(บาท)	รายจ่าย(บาท)	หมายเหตุ
รวมทั้งหมด				

(ครัวเรือนต้องมีการจดบันทึกบัญชีรับ-จ่ายของครัวเรือนทุกวัน)

แบบประเมินผลงานผู้เรียน

ชื่อ – สกุล.....

หลักสูตร..... กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนนประเมิน (๑๐ คะแนน)
๑. ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระ (๒๐ คะแนน)	
๑.๑ ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
๑.๒ สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
๒. ทักษะการปฏิบัติ (๔๐ คะแนน)	
๒.๑ สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
๒.๒ ประเมินโดยให้สาธิต	
๒.๓ แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
๒.๔ ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม	
๓. คุณภาพผลงาน ผลการปฏิบัติ	
๓.๑ สังเกตผลงาน	
๓.๒ ตรวจสอบผลงาน	
๓.๓ มีความคิดสร้างสรรค์	
๓.๔ ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (๑๐๐ คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมิน

ลงชื่อ

(

วิทยากร

)

แบบทดสอบหลังเรียน

๓. เครื่องจักสาน มีความหมายตรงกับข้อใด
 - ก. ของใช้ทำจากเครื่องเงิน
 - ข. ของใช้ทำจากวัสดุที่เป็นเส้น
 - ค. ของใช้ทำจากวัสดุสังเคราะห์
 - ง. ของใช้ทำจากไม้ไผ่และหวาย

๔. การเรียนรู้การจักสานในอดีตส่วนใหญ่เรียนด้วยวิธีใด
 - ก. โดยถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
 - ข. โรงเรียนเปิดสอนการจักสาน
 - ค. เรียนโดยมีวิทยากรมาให้ความรู้
 - ง. ผู้นำชุมชนรับการอบรมและมาถ่ายทอด

๓. การประดิษฐ์ของใช้มุ่งเน้นข้อใดเป็นสำคัญ
 - ก. สวยงาม
 - ข. ประโยชน์ใช้สอย
 - ค. รูปแบบแปลกใหม่
 - ง. สามารถนำไปวางจำหน่ายได้

๔. ไม้ไผ่ชนิดใดที่นิยมนำมาทำ เครื่องจักสานทั้งหมด
 - ก. ไผ่เหี้ยะ, ไผ่ไร่, ไผ่สีสุก
 - ข. ไผ่นวล, ไผ่รวก, ไผ่บง
 - ค. ไผ่ข้าวหลาม, ไผ่ตง, ไผ่ไร่
 - ง. ไผ่ข้าวหลาม, ไผ่บง, ไผ่เหี้ยะ

๕. ปัจจุบันเท่าที่มีการสำรวจชนิดของไม้ในประเทศไทย พบว่ามีไม้ไผ่อยู่ประมาณ ๑๒ สกุล ซึ่งแยกออกเป็นกี่ชนิด
 - จ. ๔๑ ชนิด
 - ฉ. ๔๒ ชนิด
 - ช. ๔๓ ชนิด
 - ซ. ๔๔ ชนิด

๖. ข้อใดเป็นการสานลายพื้นฐาน
 - ก. ลายเฉลว
 - ข. ลายยกดอก
 - ค. ลายดีกระจาย
 - ง. ลายขัดธรรมดา

๗. วัตถุประสงค์หลักที่ใช้ในการจัดการสวนไม้ไผ่คืออะไร
- พลาสติก
 - ไม้ไผ่
 - กระดาด
 - โลหะ
๘. กระบวนการใดที่สำคัญที่สุดก่อนเริ่มการจัดการสวนไม้ไผ่
- การออกแบบลวดลาย
 - การตัดไม้ไผ่
 - การแช่น้ำไม้ไผ่
 - การขัดไม้ไผ่
๙. การจัดการสวนไม้ไผ่ในภูมิภาคใดของประเทศไทยที่เป็นที่รู้จักมากที่สุด
- ภาคเหนือ
 - ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - ภาคกลาง
 - ภาคใต้
๑๐. ลักษณะของไม้ไผ่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการคืออะไร
- หนาและแข็ง
 - บางและยืดหยุ่น
 - หนาและยืดหยุ่น
 - บางและแข็ง

เฉลย ๑.ง ๒.ก ๓.ข ๔.ง ๕.ง ๖.ง ๗.ข ๘.ข ๙.ข ๑๐.ข